



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่

อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

Extension Guideline for Hom Thong Banana Production by Farmers of
Collaborative Farming in Tha Yang District, Phetchaburi Province

สักรินทร์ เทียนทอง (Sakkarin Teanthong)¹ จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)²

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalernsak Toomhirun)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรและ 4) ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กล้วยหอมทอง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี และที่ได้รับการอบรมแนวปฏิบัติการเกษตรที่ดีจำนวน 45 ราย และเกษตรกรที่ไม่ได้รับการอบรมจำนวนเท่ากัน 45 ราย โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและตามโควต้า เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมร้อยละ 53.3 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.04 ปี จบประถมศึกษา ส่วนเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมร้อยละ 51.1 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 44.93 ปี จบมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 2) เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีการผลิตกล้วยหอมทองแตกต่างกันในประเด็น การจัดเก็บเอกสารหรือแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบัน 3) เกษตรกรมีปัญหาและต้องการความรู้ ได้แก่ ในเรื่องขาดแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อการผลิต ดินเสื่อมสภาพขาดความอุดมสมบูรณ์ และพื้นที่ปลูกมีน้ำท่วมขัง 4) ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรในการผลิตให้ได้คุณภาพ โดยการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ให้เกษตรกรเข้าถึงได้ง่ายและมีความน่าสนใจ

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริม กล้วยหอมทอง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

¹นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sakkarin61@hotmail.com

²รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช askjin@hotmail.com

³รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal, social, and economic conditions of farmers 2) Hom Thong banana production conditions of farmers 3) problems and suggestions in Hom Thong banana production of farmers and 4) needs and extension guidelines for Hom Thong banana production of farmers. The population of this study was 45 Hom Thong banana collaborative farming members who attended good agricultural practice training and 45 farmers who did not attend good agricultural practice training in Tha Yang district, Phetchaburi province. The sample group was determined by using simple random sampling method according to quota. Data were collected by conducting interview and were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, and content analysis. The results of the research found out that 1) 53.3 % of farmers who attended the training were male with the average age of 54.04 years. They completed primary school education 51.1% of farmers who did not attend the training were female with the average age of 44.93 years and completed high school education/ vocational certificate. 2) Farmers from both 2 groups produced Hom Thong banana according to good agricultural practice. They were different in the aspects of documentation and up-to-date document or record storage. 3) Farmers faced with the problems at about lack of water resource for production, soil deterioration and infertility, and flooding in the production area. 4) Farmers need knowledge in regards to Hom Thong banana production at the high level on the aspects of quality production. Extension guideline included online channels for farmers to easily access and increase interest.

Keywords: Extension guideline, Hom Thong Banana, Thayang District, Phetchaburi Province



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

บทนำ

กล้วยหอมทองเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและมีศักยภาพทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดญี่ปุ่นมีความต้องการสูง ด้วยคุณลักษณะของกล้วยหอมทองที่มีน้ำหนักแต่ละลูกเรียงกันอยู่ในหวีสวยงาม สีผิวของกล้วยเมื่อสุกจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง รสชาติดี มีกลิ่นหอมน่ารับประทาน ทำให้กล้วยหอมทองของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ซึ่งทำให้เกษตรกรไทยหันมาปลูกกล้วยด้วยระบบอินทรีย์มากขึ้น เพื่อให้ได้ตามมาตรฐานของประเทศญี่ปุ่นและสามารถส่งออกได้ราคาดีเพิ่มมากขึ้นอำเภอท้ายาง เป็นพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะแปลงใหญ่กล้วยหอมทองอำเภอท้ายาง จังหวัดเพชรบุรี พื้นที่รวมทั้งหมด 889 ไร่ เกษตรกร 231 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอท้ายาง, 2563) ปัจจุบันแปลงใหญ่กล้วยหอมทอง อำเภอท้ายาง จังหวัดเพชรบุรี ขายผลผลิตให้กับสหกรณ์การเกษตรท้ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยเกษตรกรจะมีการทำพันธสัญญา ร่วมกับสหกรณ์ ในปีพ.ศ. 2564 ได้ขายผลผลิตให้กับสหกรณ์การเกษตรท้ายาง 1,567 ตัน มูลค่ารวม 82,139,701 บาท และได้มีการวางแผนการผลิตในรอบปี พ.ศ. 2565 ที่จะผลิตกล้วยหอมทองให้กับสหกรณ์การเกษตรท้ายาง อยู่ที่ 4,000 ตัน และกลุ่มแปลงใหญ่ได้มีการวางแผนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร โดยจะผลักดันให้เกษตรกรภายในกลุ่มแปลงใหญ่ได้ผลิตกล้วยหอมทองให้มีคุณภาพมาตรฐานตามหลัก GAP ตรงตามที่สหกรณ์การเกษตรต้องการ มีการจำหน่ายส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น เกษตรกรมีการปฏิบัติตามกระบวนการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม กระบวนการผลิตกล้วยหอมทอง เพื่อให้ได้กล้วยหอมทองที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน แต่เกษตรกรยังประสบปัญหาการผลิตที่ไม่ได้คุณภาพตรงตามมาตรฐานที่ตลาดต้องการ การป้องกันสารเคมีจากพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค และคุณภาพของกล้วย หอมทอง จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงทำการศึกษานวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทอง รวมทั้งประเด็นข้อเสนอแนะในการผลิตกล้วยหอมทอง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทอง ของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่กล้วยหอมทองอำเภอท้ายาง จังหวัดเพชรบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตกล้วยหอมทองตามมาตรฐานสินค้าเกษตรการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ เกษตรกรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กล้วยหอมทอง อำเภอท้ายาง จังหวัดเพชรบุรี ปี2564 ที่เคยเข้ารับการอบรมตามมาตรฐานสินค้าเกษตรการปฏิบัติ ทางเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (GAP) กับสำนักงานเกษตรอำเภอท้ายาง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 45 ราย เกษตรกรและผู้ที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมตามมาตรฐานสินค้าเกษตรการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (GAP) กับสำนักงานเกษตรอำเภอท้ายางด้วยการสุ่มแบบง่าย ตามโควตา จำนวน 45 ราย รวมทั้งหมด 90 ราย เครื่องมือที่กำหนดใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่กลุ่มอื่น จำนวน 30 ราย



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

แล้วนำมาหาค่าความน่าเชื่อถือโดยได้ค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.915 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับโดยกำหนดเกณฑ์จากค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ 1.00 - 1.80 = น้อยที่สุด 1.81 - 2.60 = น้อย 2.61 - 3.40 = ปานกลาง 3.41 - 4.20 = มาก และ 4.21 - 5.00 = มากที่สุด สำหรับแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผลการวิจัยพบว่า

1.1 เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมร้อยละ 53.3 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.04 ปี ส่วนใหญ่จบประถมศึกษา ประสพการณ์ปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 8.00 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.93 คน แรงงานในครัวเรือนที่ปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 2.18 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และเคยเข้ารับการอบรมผลิตกล้วยหอมทอง เฉลี่ย 2.40 ครั้ง ได้รับข่าวสารความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตร เฉลี่ย 9.49 ไร่ มีพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 5.36 ไร่ ผลผลิตกล้วยหอมทองเฉลี่ย 3,553.33 กก.ต่อไร่ รายได้จากการจำหน่ายกล้วยหอมทอง เฉลี่ย 50,031.11 บาทต่อไร่ ต้นทุนในการผลิตกล้วยหอมทองเฉลี่ย 24,796.67 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่รวบรวมจำหน่ายผ่านกลุ่มเป็นหลัก

1.2 เกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมร้อยละ 51.1 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 44.93 ปี ส่วนใหญ่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ประสพการณ์ปลูกกล้วยหอมทอง เฉลี่ย 7.89 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.36 คน แรงงานในครัวเรือนที่ปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 2.73 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พื้นที่ถือครองทำการเกษตร เฉลี่ย 18.13 ไร่ พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทอง เฉลี่ย 9.22 ไร่ ผลผลิตกล้วยหอมทอง เฉลี่ย 3,628.89 กก.ต่อไร่ รายได้จากการจำหน่ายกล้วยหอมทองเฉลี่ย 41,540 บาทต่อไร่ ต้นทุนในการผลิตกล้วยหอมทองเฉลี่ย 19,432.22 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่รวบรวมจำหน่ายผ่านกลุ่มเป็นหลัก

2. สภาพการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรผลการวิจัยพบว่า

จำนวนเกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมตามมาตรฐานสินค้าเกษตรการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (GAP) ที่ปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการผลิตกล้วยหอมทองในเรื่องของ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล และการบันทึกข้อมูลตามสอบได้มีจำนวนมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมตามมาตรฐานสินค้าเกษตรการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (GAP) ดังนี้



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 การผลิตกล้วยหอมทองตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารของเกษตรกร

n = 90

ประเด็น	จำนวนปฏิบัติ (ร้อยละ)	
	อบรม (n=45)	ไม่ได้อบรม (n=45)
1. แหล่งน้ำ		
1.1 แหล่งน้ำที่ใช้ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมี เชื้อโรค และจุลินทรีย์	44 (97.8)	37 (82.2)
1.2 น้ำที่ใช้มาจากแหล่งน้ำที่สะอาดไม่ใช่แหล่งน้ำที่ทำลายสิ่งแวดล้อม	44 (97.8)	37 (82.2)
2. พื้นที่ปลูก		
2.1 พื้นที่ปลูกไม่มีวัตถุอันตรายที่ก่อให้เกิดการตกค้างหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิต	45 (100.0)	45 (100.0)
2.2 ดูแลรักษาพื้นที่ปลูกเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน	45 (100.0)	44 (97.8)
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร		
3.1 ใช้สารเคมีที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย	45 (100.0)	42 (93.3)
3.2 จัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะ	45 (100.0)	42 (93.3)
3.3 ทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ภายหลังการใช้ทุกครั้ง	45 (100.0)	41 (91.1)
3.4 มีการทำลายหรือเก็บภาชนะบรรจุสารเคมีเมื่อใช้หมด	45 (100.0)	41 (91.1)
4. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
4.1 เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม	45 (100.0)	44 (97.8)
5. การผลิตผลและการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา		
5.1 ป้องกันอันตรายสู่ผลผลิต ไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง	45 (100.0)	42 (93.3)
5.2 ใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ถูกสุขลักษณะ ทนทานต่อการขนส่ง และรักษาผลกล้วยได้	45 (100.0)	36(80.0)



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 (ต่อ)

n = 90

ประเด็น	จำนวนปฏิบัติ (ร้อยละ)	
	อบรม (n=45)	ไม่ได้อบรม (n=45)
6. สุขลักษณะส่วนบุคคล		
6.1 ผู้ปฏิบัติงานมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลและมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์	45 (100.0)	38 (84.4)
6.2 มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน	45 (100.0)	40 (88.9)
7. การบันทึกข้อมูลตามสอบ		
7.1 บันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวในขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญที่มีผล ต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์	44 (97.8)	36 (80.0)
7.2 จัดเก็บเอกสารหรือแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้น	44 (97.8)	35 (77.8)

3. สภาพปัญหาในการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรผลการวิจัยพบว่า

3.1 เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายละเอียดแล้ว มีปัญหาในระดับปานกลางได้แก่ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.32) ด้านการจัดการคุณภาพการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.72) ด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 2.71) ด้านอื่นๆ ในเรื่องการรวมกลุ่มและเครือข่ายเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 2.71) ด้านการขนส่ง (ค่าเฉลี่ย 2.67) มีปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 2.42)ตามลำดับ

3.2 เกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้ว มีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.88) ด้านการจัดการคุณภาพการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.82) ด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.81) ด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.56)มีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านอื่นๆ ในเรื่องการรวมกลุ่มและเครือข่ายเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.27) มีปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ด้านการขนส่ง (ค่าเฉลี่ย 2.51)ตามลำดับ

4. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า

เกษตรกรต้องการการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองได้แก่ ระดับความรู้ที่ได้รับ ระดับความต้องการการส่งเสริมช่องทางในการส่งเสริม และวิธีการส่งเสริม ดังนี้



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ที่ได้รับในการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมและไม่เคยเข้ารับการอบรม

n = 90

ขั้นตอนการผลิต	ระดับความรู้			
	เคยเข้ารับการอบรม		ไม่เคยเข้ารับการอบรม	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1. การเตรียมดิน	3.51	มาก	3.47	มาก
2. การดูแลรักษา	3.49	มาก	3.42	มาก
3. โรค แมลงศัตรูพืช และการป้องกันกำจัด	3.18	ปานกลาง	3.38	ปานกลาง
4. การผลิตให้ได้คุณภาพ	3.53	มาก	3.40	ปานกลาง
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว	3.38	ปานกลาง	3.38	ปานกลาง
6. การตลาด	3.29	ปานกลาง	3.38	ปานกลาง
7. การรวมกลุ่ม	3.29	ปานกลาง	3.31	ปานกลาง
8. การจัดทำบัญชี	2.93	ปานกลาง	3.27	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย/ความหมาย	3.33	ปานกลาง	3.38	ปานกลาง

5. แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรในการผลิตกล้วยหอมทองผลการวิจัยพบว่า

5.1 ด้านความรู้

1) ส่งเสริมและประสานงานหน่วยงานต่างๆ บูรณาการพัฒนาศูนย์ความรู้เกษตรกร ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเตรียมดิน การดูแลรักษา การผลิตให้ได้คุณภาพ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว การตลาด การรวมกลุ่ม ผ่านทางช่องทางสื่ออินเทอร์เน็ต และส่งเสริมการจัดอบรมศึกษาดูงานในพื้นที่เอกชนที่ประสบความสำเร็จ ด้านการบริหารจัดการกล้วยหอมทองคุณภาพเพื่อให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ได้เห็นจากตัวอย่างสถานที่จริง และสามารถฝึกปฏิบัติได้จริง

2) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้สามารถวินิจฉัยป้องกันกำจัดโรค แมลงศัตรูพืช โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร่วมกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในพื้นที่ จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกแปลงใหญ่เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านโรคและแมลง สู่การเป็นวิทยากรถ่ายทอดกระบวนการ สามารถวินิจฉัยเบื้องต้น ร่วมกันหาแนวทางป้องกันกำจัดได้

5.2 ด้านการผลิต

1) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 8 ข้อ โดยเฉพาะหัวข้อการจดบันทึก เนื่องจากสมาชิกแปลงใหญ่บางรายไม่สามารถบันทึกได้ตามแบบฟอร์มที่กำหนด โดยผ่านช่องทางสื่ออินเทอร์เน็ต และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าไปฝึกปฏิบัติซ้ำ เพื่อให้เกษตรกรเข้าใจในการปฏิบัติตามหัวข้อต่างๆ และสามารถที่จะบันทึกตามแบบฟอร์มได้

2) สนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่สามารถเข้าถึงโครงการภาครัฐ หรือแหล่งสินเชื่อเงินทุนในการบริหารจัดการน้ำ เช่น การขุดบ่อบาดาล การขุดสระน้ำขนาดเล็กเพื่อกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง การวางแผนและพัฒนากระบวนการให้น้ำ



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

อย่างสม่ำเสมอ เช่น ระบบน้ำหยด โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร่วมกับหน่วยงานภาครัฐส่งเสริมพัฒนาความรู้ผ่านทางช่องทางสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึง

5.3 ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

สนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานบูรณาการร่วมให้ความรู้ และให้คำแนะนำผ่านทางช่องทางสื่ออินเทอร์เน็ต และบรรยายเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่ม การจัดทำบัญชี และจัดทัศนศึกษาในภาคเอกชนที่ประสบความสำเร็จเพื่อให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่มองเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี” มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานของเกษตรกรที่เคยผ่านการอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54.04 ปี ส่วนใหญ่จบระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีประสบการณ์การปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 8 ปี

ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 97.8 อาจเป็นเพราะได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และได้รับการอบรมการผลิตกล้วยหอมทองจากเจ้าหน้าที่ เกษตรกรได้นำมาใช้ในการผลิตในแปลงกล้วยของเกษตรกรเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร เจนจริยานนท์ (2552) ศึกษาการมีส่วนร่วมในโครงการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออกของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ที่พบว่า ร้อยละ 69.0 เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ร้อยละ 71.7 เคยได้รับการอบรมการผลิตกล้วยหอมทอง โดยเคยอบรมเฉลี่ย 1.63 ครั้ง

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเกษตรกรมีรายได้จากการปลูกกล้วยหอมทองอยู่ในระดับสูง มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง โดยต้นทุนส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ยมากที่สุด ช่วงเดือนที่ให้ผลผลิตกล้วยหอมทองมากที่สุดคือช่วงเดือน มกราคม – พฤษภาคม เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายกล้วยหอมทองโดยรวมจำหน่ายผ่านกลุ่มสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติมา สุขวิเศษ (2562) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 9.20 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทอง เฉลี่ย 3.32 ไร่ ผลผลิตกล้วยหอมทองเฉลี่ย 2,855.61 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้จากการปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 47,436.25 บาทต่อไร่ โดยเกษตรกรทั้งหมดมีช่องทางการตลาดส่งออกต่างประเทศ และสอดคล้องกับสุภาพร เจนจริยานนท์ (2552) ที่พบว่า ปุ๋ยมีราคาแพงและราคาเพิ่มขึ้นตลอดซึ่งปุ๋ยที่ใช้มีทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี และไม่สอดคล้องกับ สุภาพร เจนจริยานนท์ (2552) ที่พบว่า ช่วงเดือนที่ให้ผลผลิตกล้วยหอมทองมากที่สุดคือช่วงเดือน มิถุนายน – สิงหาคม เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายกล้วยหอมทองโดยส่งออกต่างประเทศ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรเน้นการลดต้นทุนการผลิต เรื่องการใช้ปุ๋ย อาจจะเสริมเรื่องการใช้ปุ๋ยหมัก หรือส่งเสริมการตรวจดินเพื่อการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร หรือส่งเสริม จัดหาปัจจัยการผลิตราคาต่ำโดยรวมจัดซื้อในรูปแบบของกลุ่มแปลงใหญ่



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

2. สภาพการผลิตร้อยละของเกษตรกรพบว่า

2.1 แหล่งน้ำ เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมี เชื้อโรคและจุลินทรีย์ และน้ำที่เข้ามาจากแหล่งน้ำที่สะอาดไม่ใช่แหล่งน้ำที่ทำลายสิ่งแวดล้อมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติมา สุขวิเศษ (2562) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่สะอาดไม่ใช่แหล่งน้ำที่ทำลายสิ่งแวดล้อม และไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมี อภิปรายได้ว่า เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมเข้าใจในประเด็นการใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมี เชื้อโรคและจุลินทรีย์ และน้ำที่เข้ามาจากแหล่งน้ำที่สะอาดไม่ใช่แหล่งน้ำที่ทำลายสิ่งแวดล้อม

2.2 พื้นที่ปลูก เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม มีพื้นที่ปลูกไม่มีวัชต่อนตรายที่ก่อให้เกิดการตกค้างหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิต และดูแลรักษาพื้นที่ปลูกเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดินมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของไมตรี สุขเกษม (2556) ได้ศึกษาการผลิตกล้วยหินและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการส่งเสริมและพัฒนากล้วยหินเชิงคุณภาพ จังหวัดยะลา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 38.6 เลือกปลูกในพื้นที่ดินอุดมสมบูรณ์ อภิปรายได้ว่า เกษตรกรทั้งสองกลุ่มเข้าใจประเด็น พื้นที่ปลูกอย่างครบถ้วน คือ มีพื้นที่ปลูกไม่มีวัชต่อนตรายที่ก่อให้เกิดการตกค้างหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิต อยู่ในเกณฑ์ที่สูงสุด

2.3 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม ใช้สารเคมีที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย จัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะ ทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมี และอุปกรณ์ภายหลังการใช้ทุกครั้ง และมีการทำลายหรือเก็บภาชนะบรรจุสารเคมีเมื่อใช้หมดมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติมา สุขวิเศษ (2562) พบว่า เกษตรกรทุกรายปฏิบัติเหมาะสมในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย จัดเก็บในสถานที่เก็บเฉพาะ มีการทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ภายหลังการใช้ทุกครั้ง และทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีเมื่อใช้หมด อภิปรายได้ว่า เกษตรกรเข้าใจประเด็น การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ได้แก่ การปฏิบัติเหมาะสมในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย การจัดเก็บสารเคมี มีรายละเอียดที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากคือการทำทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมี และการทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีเมื่อใช้หมด

2.4 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม มากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์พิชชา ประเสริฐศรี (2561) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.8 มีอายุเก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อกล้วยหอมทอง 5 - 10 เดือน อภิปรายได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าใจประเด็น การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว การวางแผนผลผลิตในบริเวณที่พักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในแปลงเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสม สามารถ ป้องกันการเกิดรอยแผลที่เกิดจากการกระแทกกันระหว่างผลผลิต หรือก่อให้เกิดรอยขีดข่วน

2.5 การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม ป้องกันอันตรายสู่ผลผลิตไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง และมีการใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ถูกสุขลักษณะ ทนทานต่อการขนส่ง และรักษาผลกล้วยได้ มากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพล อังสุสิงห์ (2559) ศึกษาศักยภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรให้ได้มาตรฐานการส่งออกในจังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรเก็บรักษาผลผลิตในสถานที่เก็บรักษามีความสะอาด อากาศถ่ายเทได้ดี การขนย้ายผลผลิตมีอุปกรณ์ในการขนย้าย มีความสะอาด/



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

ปราศจากการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค อภิปรายได้ว่า เกษตรกรเข้าใจประเด็น การจัดการผู้สัมผัสกับ ผลผลิตโดยตรงโดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวต้องมี การดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์

2.6 สุขลักษณะส่วนบุคคล เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม ผู้ปฏิบัติงานมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลและมี วิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน มากกว่า เกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติมา สุขวิเศษ (2562) พบว่า เกษตรกรทุกรายมีการดูแล สุขลักษณะส่วนบุคคลป้องกันการปนเปื้อนเป็นอย่างดี รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงาน อภิปรายได้ ว่า เกษตรกรมีการจัดการบุคคลที่เจ็บป่วยและอาจนำโรคสู่ผลผลิต ห้ามเข้าไปในบริเวณที่ปฏิบัติงานถ้าจะทำให้เกิดการปนเปื้อน สู่ผลผลิตได้และผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรควรได้รับการตรวจสอบสุขภาพตามความ เหมาะสม

2.7 การบันทึกข้อมูลตามสอบ เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม บันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว ในขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์และจัดเก็บเอกสารหรือแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตใน ฤดูกาลนั้น มากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรเห็นความสำคัญของการจดบันทึกข้อมูลที่ สามารถทวนสอบการดำเนินงานกิจกรรมในแปลง โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้คำแนะนำวิธีการจดบันทึกที่เข้าใจง่าย และศึกษาจากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ

3. ปัญหาในการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร

3.1 แหล่งน้ำ เกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมมีปัญหาระดับมาก ในประเด็นขาดแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อ การผลิต แตกต่างจากเกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม มีปัญหาในระดับน้อยในประเด็นขาดแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับตรัยรัตน์ อิศรภาค (2543) ที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้น้ำฝน ขาดแคลนแหล่งน้ำ อภิปรายได้ว่า ภาครัฐและ เกษตรกรควรจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม เนื่องจากเกษตรกรอาจอยู่ไกลจากแหล่งน้ำ เนื่องจากกล้วยหอมทองเป็นพืชที่ ต้องการน้ำมาก หากพืชได้รับปริมาณน้ำที่เหมาะสมจะช่วยเพิ่มผลผลิตได้

3.2 พื้นที่ปลูก เกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมมีปัญหาระดับมาก ในประเด็น ดินเสื่อมสภาพขาดความอุดม สมบูรณ์ และพื้นที่ปลูกมีน้ำท่วมขัง ในขณะที่เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจาก เกษตรกรปลูกพืชชนิดเดียวกันเป็นเวลานาน ทำให้ดินเสื่อมโทรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาส่งเสริมการปลูกพืชบำรุงดิน หมุนเวียน และการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกในการปรับปรุงบำรุงดินเพิ่มเติม สอดคล้องกับพิมพ์พิชชา ประเสริฐศรี (2561) ที่พบว่า ดินขาดความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด อภิปรายได้ว่า เกษตรกรและภาครัฐควรมีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยการปลูกพืชบำรุงดิน หมุนเวียน และการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกในการปรับปรุงบำรุงดิน หากสงสัยหรือไม่แน่ใจเกษตรกรอาจเก็บตัวอย่างส่งวิเคราะห์ที่ กรมพัฒนาที่ดิน

3.3 การจัดการคุณภาพการผลิต เกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมมีปัญหาด้านการจัดการคุณภาพการผลิตใน ระดับมาก ในประเด็นเรื่องขาดความรู้การใช้ปุ๋ยและสารเคมี ปริมาณผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า โรคและ แมลงศัตรูพืชระบาด ต้นทุนการผลิตสูง ภัยธรรมชาติ สภาพอากาศแปรปรวน ขาดมาตรฐานการผลิต และขาดแรงงานในการ ผลิต ซึ่งต่างจากเกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ภัยธรรมชาติ สภาพอากาศแปรปรวน ต้นทุนการผลิตสูง โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ปริมาณผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับสุภาพร เจนจริยานนท์ (2552) พบว่า ปัจจัยการผลิตที่มีส่วนสำคัญในการปลูกกล้วยหอมทอง ปลอดภัยจากพิษ พบว่าราคาปุ๋ยมีราคา แพงและเพิ่มขึ้นตลอด และกล้วยเป็นโรค ได้แก่ โรคใบกรอบ ใบหงิก หนอน เพลี้ย และภัยธรรมชาติ ทำให้มีความเสี่ยงในด้าน



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

รายได้ แตกต่างจากงานวิจัยของจิตติมา สุขวิเศษ (2562) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการคุณภาพการผลิตในระดับปานกลาง ซึ่งในประเด็นปัญหาที่น้อย ได้แก่ ขาดแรงงานในการผลิต อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรยังไม่สามารถบริหารจัดการภายในแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเกษตรกรควรที่จะวางแผนการผลิตให้รอบคอบ เพื่อที่จะไม่แก้ไขปัญหามาผลิตไม่ได้มาตรฐาน ผลผลิตไม่เพียงพอ และเจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมด้านการใช้ปุ๋ยให้มากขึ้น

3.4 การตลาด เกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมมีปัญหาในระดับมาก เรื่อง ผลผลิตขายได้ราคาต่ำ และ ราคาผลผลิตไม่มีความแน่นอน ซึ่งต่างจากเกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แตกต่างจากงานวิจัยของจิตติมา สุขวิเศษ (2562) พบว่า ด้านการตลาด มีปัญหาน้อยในการขายผลผลิตได้ในราคาต่ำ อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรยังไม่ผ่านการประเมินแปลง GAP จากกรมวิชาการเกษตร เนื่องจากอยู่ในขั้นตอนการเตรียมความพร้อมแปลงและปรับให้เข้าสู่ GAP หากเกษตรกรได้ GAP แล้วจะลดปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำได้อีกในระดับหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ คุ่มภัย (2557) ได้ศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจขายผลผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกให้กับสหกรณ์การเกษตรบ้านนาสาร จำกัด จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การตั้งราคาซื้อที่ไม่เหมาะสม การรับซื้อกล้วยหอมทองไม่เป็นไปตามคุณภาพ

3.5 การขนส่ง เกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมมีปัญหาในระดับปานกลาง เรื่อง ระยะทางจากแหล่งผลิตกับแหล่งรับซื้อไกล และมีปัญหาระดับน้อย เรื่อง เส้นทางขนส่งผลผลิตไม่สะดวก เนื่องจากเกษตรกรมีแหล่งรวบรวมผลผลิตอยู่ในชุมชน ในส่วนเกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม มีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ระยะทางจากแหล่งผลิตกับแหล่งรับซื้อไกล และ เส้นทางขนส่งผลผลิตไม่สะดวก แตกต่างจากงานวิจัยของวาริญา น้อยเทพ (2559) ที่พบปัญหาการขนส่งในระดับมาก

3.6 การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมมีปัญหาในระดับปานกลาง ในเรื่องการรวมกลุ่มและเครือข่ายเกษตรกร เช่นเดียวกับเกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติมา สุขวิเศษ (2562) ที่พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก ในเรื่องการรวมกลุ่มและเครือข่าย ซึ่งพบว่า เกษตรกรบางรายไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของกลุ่มตามที่กำหนดไว้ได้ จะต้องมีการทบทวนเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

4. ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทอง พบว่า

4.1 ด้านเนื้อหาที่ต้องการการส่งเสริม เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมมีความต้องการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเตรียมดิน และการดูแลรักษา ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม มีความต้องการความรู้ในการผลิตกล้วยหอมทองในระดับมากที่สุด ได้แก่ การตลาด การผลิตให้ได้คุณภาพ การรวมกลุ่ม โรค แมลงศัตรูพืช และการป้องกันกำจัด การเตรียมดิน การจัดทำบัญชี การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์พิชชา ประเสริฐศรี (2561) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทอง ด้านการผลิตในระดับมากที่สุด ในประเด็นเรื่อง วิธีการปลูกกล้วยหอมทอง การคัดเลือกพันธุ์กล้วยหอมทอง การเตรียมพื้นที่ปลูก ระดับมากในประเด็นเรื่อง การขนส่ง การเก็บผลผลิต การใส่ปุ๋ย การท่อน้ำ การกำจัดวัชพืช การป้องกันโรคแมลง

4.2 ด้านช่องทางการส่งเสริม เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมมีความต้องการสื่อในการส่งเสริมระดับมาก จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต และจากสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐและหน่วยงานเอกชน สื่อที่เกษตรกรต้องการน้อย คือ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นพับ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยู ในส่วนเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมมีความต้องการสื่อในการส่งเสริมระดับมากที่สุด จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต ต้องการมาก จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ โทรทัศน์ จากสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และจากสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ โปสเตอร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติมา



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

สุขวิเศษ (2562) ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และต้องการการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐในระดับมาก สื่อที่เกษตรกรต้องการน้อย คือ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นพับ และโปสเตอร์ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติมา สุขวิเศษ (2562) ในประเด็น เกษตรกรมีความต้องการสื่อในการส่งเสริมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด ได้แก่ วิดีทัศน์ และต้องการในระดับน้อย ได้แก่ อินเทอร์เน็ต และต้องการน้อยที่สุด คือ วิทยุ และโทรทัศน์ และเกษตรกรต้องการการส่งเสริมจากภาคเอกชนอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับ วารัณญา น้อยเทพ (2559) เกษตรกรมีความต้องการช่องทางการส่งเสริมการเกษตร ผ่านบุคคลจากราชการในระดับมากที่สุด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิดีทัศน์ในระดับมาก ความต้องการวิธีการส่งเสริมด้านวิธีการฝึกปฏิบัติในระดับมากและ ไมตรี สุขเกษม (2556) ต้องการช่องทางส่งเสริมการเกษตร สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทคู่มือในระดับมาก

4.3 ด้านวิธีการในการส่งเสริม เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมต้องการวิธีการส่งเสริมจากการทัศนศึกษาในระดับมากที่สุด และต้องการวิธีการส่งเสริมด้านวิธีการฝึกปฏิบัติ การสาธิต และการบรรยายในระดับมาก ในส่วนเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมต้องการวิธีการส่งเสริม ในระดับมากที่สุด คือ การสาธิต ในส่วนของการฝึกปฏิบัติ การบรรยาย และการทัศนศึกษา เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวารัณญา น้อยเทพ (2559) ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมด้านวิธีการฝึกปฏิบัติ ในระดับปานกลาง ได้แก่ ทัศนศึกษา และต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับน้อย ได้แก่ การบรรยาย ส่วนไมตรี สุขเกษม (2556) ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมด้านวิธีการบรรยาย สาธิต และทัศนศึกษา ในระดับมาก สอดคล้องกับจิตติมา สุขวิเศษ (2562) ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมด้านการสาธิตและการฝึกปฏิบัติ ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้คำแนะนำกลุ่มแปลงใหญ่ในเรื่องการพัฒนาการผลิตกล้วยหอมทองให้ได้มาตรฐาน GAP ทุกสาย เพื่อให้สามารถส่งออกผลผลิตไปยังต่างประเทศ เกษตรกรควรได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม ควรใช้พันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ และปลอดภัย เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ควรตรวจวิเคราะห์ดินก่อนทำการปลูกกล้วย และใส่ปุ๋ยให้ตรงกับสภาพดินตามค่าวิเคราะห์ดิน

1.2 ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิต โดยสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ควรวางแผนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตตามความต้องการของตลาดมีผลผลิตกล้วยตลอดทั้งปี ให้มีผลผลิตออกมาไม่พร้อมในเวลาเดียวกันและไม่ล้นตลาด และควรจัดบันทึก จัดเก็บเอกสารเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิต กระบวนการผลิตทุกขั้นตอน เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางแผนงานบูรณาการจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอและแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำปนเปื้อนในกระบวนการผลิต ควรมีการประชุมหารือเพื่อกำหนดเป้าหมาย และแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

1.4 จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 54.04 ปี ควรวางแผนให้มีการส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ขึ้นมา เพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องการผลิตกล้วยหอมทอง แก่เยาวชน ลูกหลานของเกษตรกรให้มีเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทน เพราะเกษตรกรรุ่นใหม่จะมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเปิดใจยอมรับเทคโนโลยีด้านการเกษตรสมัยใหม่ จากอินเทอร์เน็ต เป็นแกนนำในการบริหารจัดการแปลงใหญ่ ร่วมกับผู้นำกลุ่ม เพื่อเป็น



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

กำลังในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมพัฒนาการผลิต และจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจะช่วยให้เกษตรกรมีการวางแผน และพัฒนาการผลิตกล้วยหอมทองได้ดียิ่งขึ้น เพื่อกระจายความรู้ไปสู่เกษตรกรได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการพัฒนาให้เป็น เกษตรกรในยุคใหม่ที่พร้อมรับกับสถานการณ์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรให้มีทัศนคติที่ดี สามารถนำไปปฏิบัติ ได้ พร้อมทั้งติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วิธีการบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการทัศนศึกษาดูงาน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีทั้งในภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม ด้านการจัดการผลผลิตให้ได้คุณภาพ ด้านการเพิ่มมูลค่า จัดหาแหล่งเงินทุน และเชื่อมโยง การตลาด ส่งเสริมการรวบรวมผลผลิตจัดจำหน่าย ส่งเสริมการส่งออก และเพิ่มช่องทางตลาด ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิดีโอ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อกล้วยหอมทอง เพื่อนำมาปรับใช้ในการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรให้พัฒนาศักยภาพผลผลิตกล้วยหอมทองต่อไป

2.2 ควรศึกษาถึงพืชรองหรืออาชีพรองเพื่อให้สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่กล้วยหอมทองเกิดความมั่นคงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จิตติมา สุขวิเศษ. (2562). แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทอง ของเกษตรกรตำบลถ้ำวัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เฉลิมพล อังคุสิงห์. (2559). ศักยภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรให้ได้มาตรฐานการส่งออกในจังหวัดจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ดวงกมล อินทร์แก้ว. (2549). การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการผลิตกล้วยหอมทอง ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร จังหวัดชุมพร(วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตร มหาบัณฑิต วิชาการเศรษฐศาสตร์).มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ตรัยรัตน์ อีสรรภาค. (2543). การยอมรับวิธีปฏิบัติที่ได้รับคำแนะนำในการผลิตกล้วยหอมเพื่อการส่งออก (วิทยานิพนธ์ ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาพัฒนาการเกษตร).มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา
- ธิดารัตน์ คุ่มภย. (2557). ปัจจัยในการตัดสินใจขายผลผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกให้กับสหกรณ์การเกษตรบ้านนาสาร จำกัด จังหวัดสุราษฎร์ธานี (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พิมพ์พิชชา ประเสริฐศรี. (2561). การส่งเสริมการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกของเกษตรกรในอำเภอ ไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ไมตรี สุขเกษม. (2556). การผลิตกล้วยหินและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการส่งเสริมและพัฒนา

กล้วยหินเชิงคุณภาพ จังหวัดยะลา (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

วาริญา น้อยเทพ. (2559). การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตกล้วยน้ำว้าของเกษตรกรในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สุภาพร เจนจริยานนท์. (2552). การมีส่วนร่วมในโครงการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออกของสมาชิก

สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

สำนักงานเกษตรอำเภอท่ายาง. (2563). แผนพัฒนาการเกษตร ปี 2560-2564, 8 มกราคม 2563.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2563, น. 64-65.

